

European Digital Media Observatory

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΟΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ ΤΗΣ ΚΑΚΟΒΟΥΛΗΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ

Μηνιαία αναφορά #41 - δίκτυο ελέγχου γεγονότων του EDMO

Δημοσιεύτηκε στις 14 Νοεμβρίου 2024

ΔΙΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΚΟΒΟΥΛΗΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

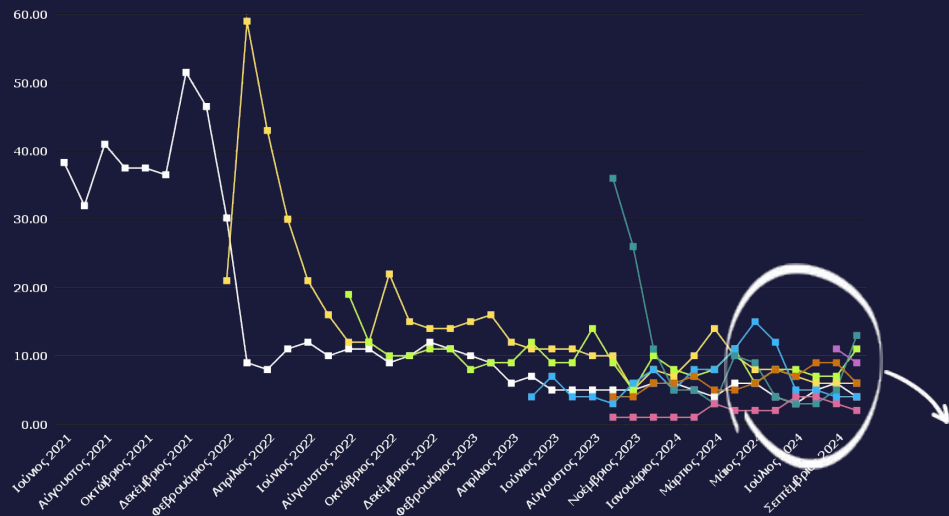
Οι 33 οργανισμοί-μέλη* του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO, οι οποίοι συνεισέφεραν στοιχεία για την εν λόγω αναφορά, δημοσίευσαν συνολικά 1,750 άρθρα fact-checking μέσα στον Ιούνιο του 2024. Από αυτά τα άρθρα, 227 (13%) παραπληροφόρηση σχετικά με την κρίση στην Μέση Ανατολή, 196 (11%) παραπληροφόρηση που σχετίζεται με την κλιματική αλλαγή, 102 (6%) παραπληροφόρηση σχετικά με θέματα μετανάστευσης, 101 (6%) παραπληροφόρηση σχετικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία, 78 (4%) αφορούσαν παραπληροφόρηση σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, 77 (4%) παραπληροφόρηση που αφορούσε την COVID-19, και 29 (2%) παραπληροφόρηση κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και θεμάτων που αφορούσαν έμφυλα ζητήματα. Άρθρα κατάρριψης κακόβουλης παραπληροφόρησης που σχετίζονταν με τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ έφτασαν τα 155 από τα 1812, δηλαδή 9% του συνόλου.

Ο πόλεμος στην Μέση Ανατολή αποτέλεσε ένα από τα θέματα με τα περισσότερα αφηγήματα κακόβουλης παραπληροφόρησης τον Οκτώβριο. Το ποσοστό κακόβουλης παραπληροφόρησης που αφορούσε αυτό το θέμα διπλασιάστηκε συγκριτικά με τον περασμένο μήνα, καθώς βρισκόνταν στο 5% τον Σεπτέμβριο. Τα ψευδή αφηγήματα σχετικά με την κλιματική αλλαγή αυξήθηκαν επίσης αισθητά, από το 7% στο 11% μέσα σε ένα μήνα καθώς σημειώθηκε εκμετάλλευση των κλιματικών καταστροφών που παρατηρήθηκαν εντός και εκτός της ΕΕ.

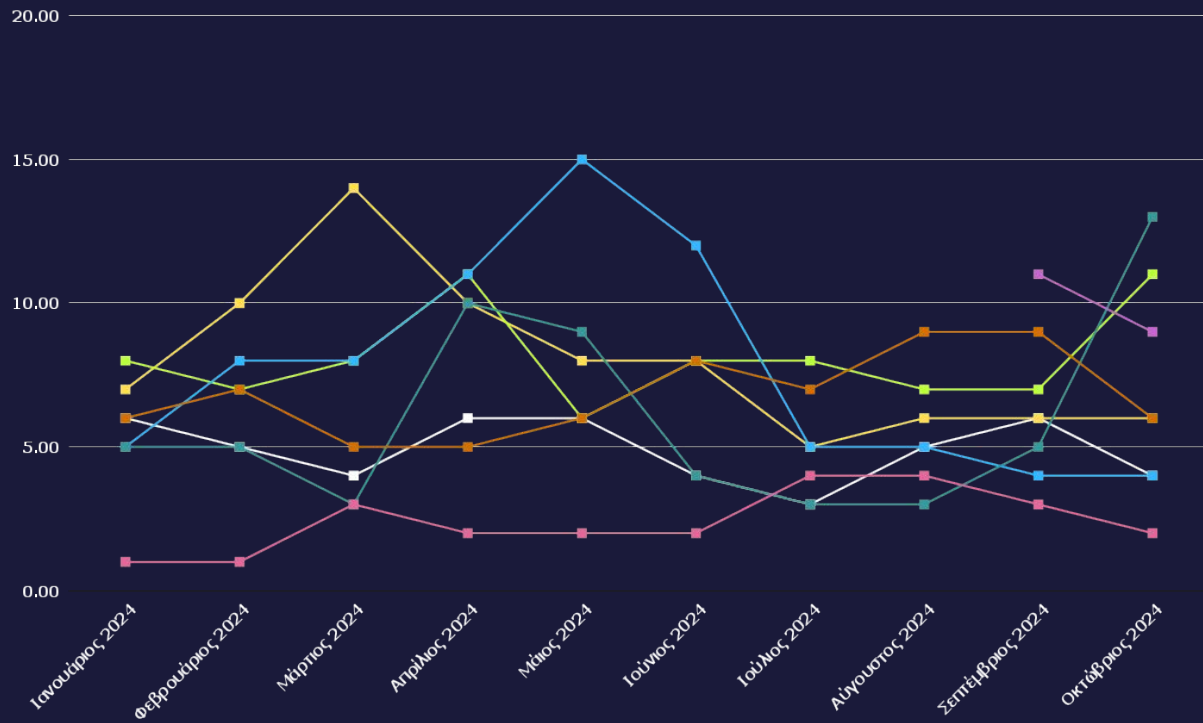
Το ποσοστό κακόβουλης παραπληροφόρησης σε άλλα θέματα που παρατηρούνται από το EDMO παρέμεινε σταθερό ή μειώθηκε, όπως στην περίπτωση των αβάσιμων ισχυρισμών περί μετανάστευσης, της COVID-19 και των ζητημάτων που αφορούν την ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και έμφυλα ζητήματα.

**Οργανισμοί ελέγχου γεγονότων που συνεισέφεραν σε αυτή την αναφορά: AFP, Correctiv, Delfi, Demagog.cz, Demagog.pl, Demagog.sk, DPA, Eesti Päevaleht, EFE Verifica, Ellinika Hoaxes, Eurocomunicare, Fact Check Cyprus, Factcheck Vlaanderen, FactReview, Faktabaari, Greece Fact Check, Källkritikbyrå, Knack, InfoVeritas, Lakmusz, Les Surligneurs, Logically Facts, Maldita, Medizin transparent, Newtral, Oštro, PagellaPolitica/Facta, Polígrafo, Pravda, Re:Baltica, The Journal Fact-Check, TjekDet, VerificaRTVE*

% ποσοστό παραπληροφόρησης από το σύνολο που σχετίζεται με τα εξής θέματα

- COVID-19**
- Ευρωπαϊκή Ένωση**
- Σύγκρουση Ισραήλ-Χαμάς**
- LGBTQ+**
- Ουκρανία**
- Κλιματική αλλαγή**
- Μεταναστευτικό**
- Αμερικανικές εκλογές**

ΚΑΚΟΒΟΥΛΗ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Λόγω της επετείου από την επίθεση της Χαμάς στο Ισραήλ στις 7 Οκτωβρίου 2023 και του συνεπακόλουθου πολέμου στην Γάζα, καθώς και λόγω της πρόσφατης δολοφονίας του ηγέτη της Χαμάς και ενός αξιωματούχου της Χεζμπολάχ στον Λίβανο από το Ισραήλ, η κρίση στην Μέση Ανατολή βρέθηκε στο προσκήνιο τον Οκτώβριο και η κακόβουλη παραπληροφόρηση για το ζήτημα σημείωσε αύξηση.

Ορισμένα ψευδή αφηγήματα βασίστηκαν σε ενίσχυση του κλίματος φόβου για πιθανή κλιμάκωση της σύγκρουσης, αναφέροντας μάλιστα εικαζόμενη εμπλοκή χωρών της ΕΕ μέσω στρατιωτικών κινητοποιήσεων ή επανενκατάσταση Ισραηλινών πολιτών στην ΕΕ. Άλλοι παραπλανητικοί ισχυρισμοί διόγκωσαν στρατιωτικές κινήσεις ή την υποστήριξη που δέχτηκαν διαφορετικές πλευρές της σύγκρουσης. Την δολοφονία του Γιαχιά Σινουάρ ακολούθησαν προπαγανδιστικά αφηγήματα τόσο από το Ισραήλ όσο και από την Χαμάς, ενώ ψευδείς ισχυρισμοί ανέφεραν ότι η UNRWA, ένας ανθρωπιστικός οργανισμός που υπάγεται στα Ηνωμένα Έθνη και λειτουργεί στην Γάζα, θρήνησε τον θάνατο του Σινουάρ. Επίσης κυκλοφόρησε ο ισχυρισμός ότι ο Σινουάρ και η οικογένεια του πλούτισαν λόγω του πολέμου στην Παλαιστίνη.

ΨΕΥΔΕΙΣ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΤΗΚΑΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ

Όπως έχει συμβεί και κατά το παρελθόν, την εμφάνιση κλιματικών καταστροφών ακολουθεί επανεμφάνιση αφηγημάτων κακόβουλης παραπληροφόρησης αναφορικά με την κλιματική αλλαγή. Πέρα από τους συνήθεις ψευδείς ισχυρισμούς που αφορούν την άρνηση της κλιματικής αλλαγής, την συμβολή της ανθρωπογενούς δραστηριότητας στην εξέλιξη του φαινομένου, και την αποτελεσματικότητα των μέτρων αντιμετώπισης, η σχετική κακόβουλη παραπληροφόρηση των Οκτώβριο επικεντρώθηκε σε συγκεκριμένα περιστατικά: συγκεκριμένα, τους τυφώνες στις ΗΠΑ και τις καταστροφικές πλημμύρες στην Ισπανία.

Στην αρχή του μήνα σημειώθηκαν δύο καταστροφικοί τυφώνες στις ΗΠΑ, οι "Helene" και "Milton". Σε μέσα ενημέρωσης και social media στην Ευρώπη κυκλοφόρησαν παλιά ή άσχετα βίντεο και φωτογραφίες, καθώς και υλικό που δημιουργήθηκε με λογισμικό ΑΙ, με σκοπό να διογκώσουν τα φαινόμενα και να τραβήξουν την προσοχή χρηστών στα κοινωνικά δίκτυα. Επίσης κυκλοφόρησαν και πολλές θεωρίες συνωμοσίας οι οποίες έκαναν λόγο για ηθελημένη πρόκληση των τυφώνων με χρήση τεχνικών γεωμηχανικής. Την ίδια περίοδο, ενώ οι προεκλογικές καμπάνιες βρίσκονταν σε εξέλιξη, κυκλοφόρησαν στην ΕΕ ψευδείς ισχυρισμοί στο πλαίσιο Ρεπουμπλικανικής προπαγάνδας οι οποίοι διόγκωναν την συμβολή του Τραμπ στην αντιμετώπιση της κατάστασης, αναφέροντας ότι το κόμμα των Δημοκρατικών καθυστέρουσε ή ακόμα και περιόριζε την παροχή βοήθειας στις πληγείσες περιοχές.

Οι καταστροφικές πλημμύρες που έπληξαν την νότια Ισπανία στα τέλη Οκτωβρίου χαρακτήριστηκαν ως "οι Ισπανικές πλημμύρες του αιώνα". Στον απόηχο της καταστροφής, ξεκίνησαν να διακινούνται τεράστια ποσοστά αφηγημάτων κακόβουλης παραπληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένων ψευδών προειδοποιήσεων και ισχυρισμών οι οποίοι οδήγησαν σε πανικό. Επαναλαμβανόμενα αφηγήματα κακόβουλης παραπληροφόρησης έκαναν λόγο για ηθελημένη πρόκληση των καταιγίδων με χρήση τεχνικών αλλαγής του καιρού ή για πρόκληση λόγω ηθελημένων καταστροφών φραγμάτων από την κυβέρνηση, το οποίο αποτελεί ανακύκλωση ψευδούς ισχυρισμού από παλαιότερες καταστροφές. Δεδομένου ότι αυτό το φαινόμενο έλαβε χώρα στα τέλη Οκτωβρίου, οι εν λόγω ισχυρισμοί εντοπίστηκαν κατά βάση στην Ισπανία, αλλά είναι πιθανό να εντοπιστούν και σε άλλες χώρες της ΕΕ και θα συμπεριληφθούν στην επόμενη αναφορά για την κακόβουλη παραπληροφόρηση τον Νοέμβριο.

ΑΛΛΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΨΕΥΔΗ ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ

Τον Οκτώβριο τα αφηγήματα κακόβουλης παραπληροφόρησης για τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ εστίασαν στην αμφισβήτηση της δικαιοσύνης των εκλογικών διαδικασιών, ενισχύοντας αβάσιμους ισχυρισμούς αναφορικά με εκλογικές ατασθαλίες. Για παράδειγμα κυκλοφόρησαν ψευδείς ισχυρισμοί που έκαναν λόγο για ψηφοδέλτια του Τραμπ τα οποία καταστρέφονταν ή ότι το κόμμα των Δημοκρατικών επέτρεπε σε πρόσφυγες που δεν είχαν την δυνατότητα, να ψηφίσουν. Την ίδια περίοδο, κυκλοφόρησαν εκ νέου ψευδή αφηγήματα που είχαν ταυτοποιηθεί και καταρριφθεί τους προηγούμενους μήνες και τα οποία δυσφημούσαν του υποψήφιου του Δημοκρατικού κόμματος. Ο Elon Musk, ιδιοκτήτης του X (πρώην Twitter) συμμετείχε στην προώθηση της προεκλογικής καμπάνιας του Τραμπ και διέσπειρε ενεργά κακόβουλη παραπληροφόρηση στην πλατφόρμα του.

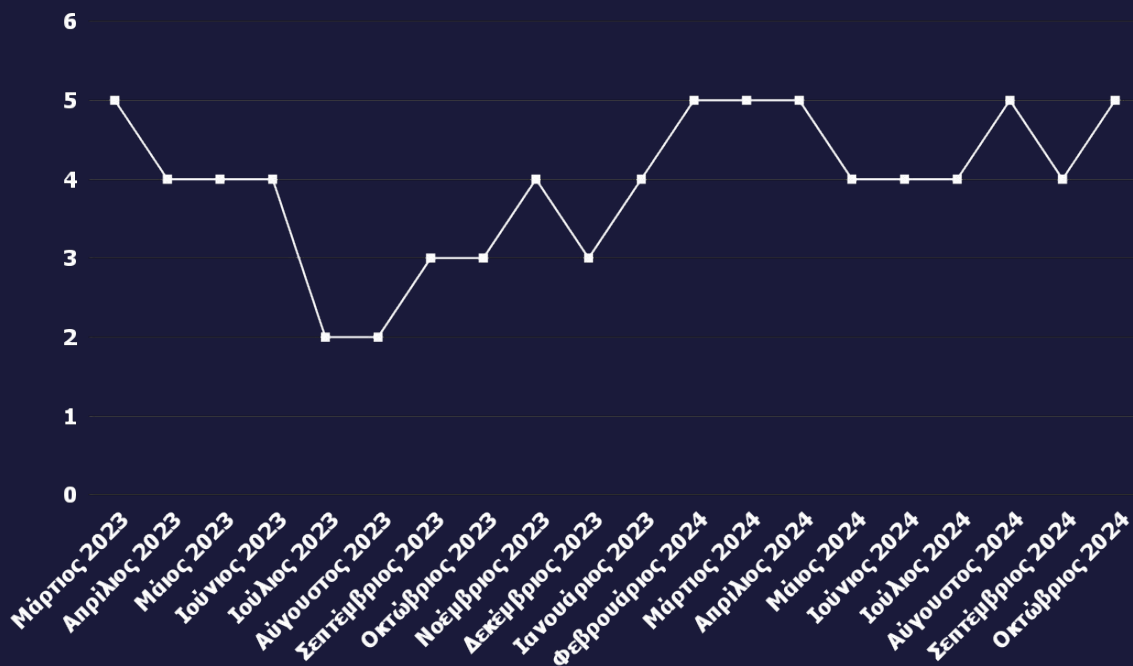

Ανάμεσα στα αφηγήματα κακόβουλης παραπληροφόρησης τα οποία παρουσιάζουν τις Ευρωπαϊκές πολιτικές ως παράλογες ή απολυταρχικές, εντοπίστηκε ένας ψευδής ισχυρισμός σε διάφορες χώρες όπως η Ολλανδία, η Αυστρία, η Γερμανία, η Βουλγαρία και η Εσθονία, για χορήγηση σκουλικιών και άλλων τροφίμων που βασίζονται σε έντομα σε παιδιά στα σχολεία της Ολλανδίας.

Τα αφηγήματα κακόβουλης παραπληροφόρησης που παρακολουθούνται από το EDMO δεν σημείωσαν μεγάλη εξέλιξη, με τους περισσότερους ισχυρισμούς να είναι στην ίδια γραμμή με τα αφηγήματα που ταυτοποιήθηκαν τους προηγούμενους μήνες.

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Το ποσοστό παραπληροφόρησης με χρήση υλικού που δημιουργήθηκε με λογισμικό ΑΙ αυξήθηκε ελάχιστα τον Οκτώβριο. Από τα 1,812 άρθρα fact-checking τα 86 περιλάμβαναν εξέταση θεμάτων με χρήση αυτής της τεχνικής για διασπορά κακόβουλης παραπληροφόρησης. Αυτό αντιστοιχεί στο 5% του συνόλου.

Πολλοί από τους ψευδείς ισχυρισμούς που αφορούσαν υλικό που δημιουργήθηκε ή τροποποιήθηκε με εργαλεία ΑΙ σχετίζονταν με την κρίση στην Μέση Ανατολή. Ορισμένα παραδείγματα περιλαμβάνουν εικόνα που υποτίθεται πως έδειχνε αεροπλάνο να προσγειώνεται στον Λίβανο εν μέσω ισχυρού βομβαρδισμού, πραγματικά πλάνα που τροποποιήθηκαν για να δείχνουν ότι υπήρχαν ακριβές τσάντες στο κρησφύγετο του Σινουάρ, καθώς και επεξεργασμένες εικόνες που υποτίθεται πως έδειχναν πανό υποστήριξης για Ισραηλινούς απαχθέντες σε ποδοσφαιρικό αγώνα στην Ιταλία. Επίσης κυκλοφόρησε βίντεο ΑΙ το οποίο υποτίθεται πως έδειχνε πραγματικά πλάνα από τον τυφώνα “Milton”.

ΟΙ 4 ΨΕΥΔΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΟ ΕΥΡΕΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΗΤΑΝ:

- Ο τυφώνας "Milton" δημιουργήθηκε τεχνητά
- Ο ουκρανός πρόεδρος Ζελένσκι αγόρασε την λιμουζίνα του Αδόλφου Χίτλερ
- ▲ Βίντεο του Ισραηλινού πρωθυπουργού Νετανιάχου στο οποίο φαίνεται να τρέχει σε διάδρομο παρουσιάστηκε ως πλάνο που δείχνει την στιγμή που τρέχει να κρυφτεί σε καταφύγιο κατά την διάρκεια της πυραυλικής επίθεσης του Ιράν στο Ισραήλ την 1η Οκτωβρίου
- ◆ Ο Τιμ Γουόλς, ο υποψήφιος αντιπρόεδρος του κόμματος των Δημοκρατικών, κακοποίησε σεξουαλικά πρώην μαθητή του σε συναυλία το 1995

ΟΙ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Το Ευρωκοινοβούλιο δεν επέτρεψε να γίνει ενός λεπτού σιγή για τα θύματα των πλημμυρών στην Βαλένσια

Σε περιοχές που επλήγησαν από τις πλημμυρες, Ουκρανοί με μαχαίρια επιτίθονταν σε κόσμο καταστρέφοντας τρόφιμα, κλέβοντας, ληστεύοντας σπίτια και καταστήματα

Πολίτες συλλαμβάνονται στην Γαλλία επειδή εκφράζουν την γνώμη τους για την εναρκτήρια τελετή των Ολυμπιακών Αγώνων

Η Γερμανία επενδύει 22 δισεκατομμύρια δολάρια στο ηλεκτρικό δίκτυο της Νότιας Αφρικής

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτή την αναφορά συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου το οποίο στάλθηκε στους οργανισμούς ελέγχου γεγονότων οι οποίοι είναι μέλη του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO (<https://edmo.eu/fact-checking-community/>).

Περίοδος αναφοράς: 1-31 Οκτωβρίου 2024. Αριθμός απαντήσεων: 33.

Βασικοί ελεγκτές της αναφοράς: Tommaso Canetta και Enzo Panizio, Pagella Politica/Facta.
Για περισσότερες πληροφορίες: t.canetta@pagellapolitica.it.

Το EDMO έχει λάβει χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση υπό τον αριθμό συμβολαίου: LC-01935415